

- Громадські організації та влада – клімат взаємної недовіри... На потепління ще не заноситься
- Грантодавці й грантоотримувачі: хто вони для України
- То що ж може насправді жінка
- Знову до теми «Кришталевих джерел»
- Про українську піч як фортецю
- Громадські організації кучкуються
- Запрошує інформаційна вітальня
- «Првозахист» на Сумщині
- Мистецькі перехрестя
- Про роботу польського товариства

Причин для цього (і цілком обгрунтованих) достатньо у кожній зі сторін. Одна з них, до речі, спільна: не досить чітке розуміння сутності нової справи і постійні спроби діяти при створенні нового громадянського суспільства старими методами, набутими, заученими ще за радянських часів. Влада вважає, що вона – оскільки влада – не-підвладна і не-підзвітна будь-яким громадянським структурам, а останні звикли бачити в ній лише об'єкт для критики або випрошування коштів, необхідних для свого «фізичного» існування.

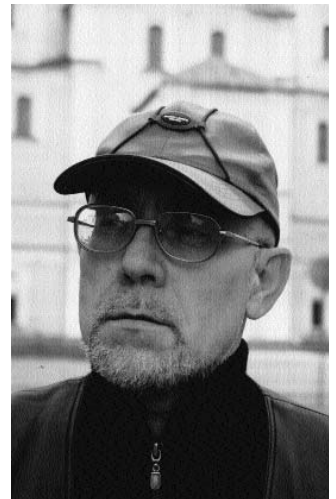
Будь-яка нова справа, безумовно, вимагає певних знань, необхідних для її реалізації, а їх – у даному випадку – водночас і занадто багато, і занадто мало. Багато – чужого, західного досвіду, який далеко не завжди є корисним за місцевих умов та обставин. А мало – прикладів досвіду власного, так би мовити, вітчизняного походження. Передусім тому, що ситуація в Україні унікальна: відбувається становлення не тільки громадянського, а водночас і ще й демократичного та інформаційного. Цей триєдиний процес є і складним, і тривалим, і багатовекторним. Бо ідеї та ідеали згаданих суспільств – не готова даність, що створюється за рецептами (нехай певним чином й ефективними), а лише абрис, контури моделі, яку наповнюють тим чи іншим змістом. Не завжди, до речі, позитивним.

Так, теперішня ситуація в країні взагалі й на Сумщині зокрема і справді унікальна, бо спостерігаємо небувале явище в історії, яке охоплює одразу три комплекси соціальних змін. Відбувається перетворення одразу всієї сфери життєзабезпечення. До того ж ситуацію ускладнює надмірне (точніше важко й висловитися) протистояння влади і політичної опозиції. Безумовно, протистояння такого характеру звичайне і, як правило, неминує явище, але ж усе має свої межі, за якими іноді починається «театр абсурду».

Політичні партії, як відомо, найбільш впливові інституції громадянського суспіль-

ства. Сама по собі їх кількість (а в Україні тепер понад 120, що породило фантастичну кількість кандидатів у президенти на цьогорічних перегонах) не здавалась би негативним фактором, якби не однотипний характер програм більшості з них та не мізерна кількість партій, які є виразниками інтересів людей найманої праці, найпродуктивнішої сили соціуму. На жаль, не більша і кількість суто громадських структур, які об'єднують творців матеріаль-

ся від тих прошарків, що складають більшість населення країни. Дуже хотів би помилитися, але чорний «піар» у даній ситуації неминучий, та ще й таких масштабів, що соціум може втратити і без того досить хитку рівновагу. Це в гіршому випадку, а в кращому – найбільш творчі суспільні сили просто проігнорують вплив і будь-яких «піарів», і будь-яких виборчих технологій, внаслідок чого вирішальний голос дістанеться, скажемо так, нетворчій ча-

Василь ЧУБУР

РЕДАКТОРСЬКИЙ ДАШОК

Ситуація в нашому регіоні, зрозуміла річ, не може бути іншою, ніж в інших регіонах країни.

Безумовно, важко намалювати об'єктивну картину, оперуючи суб'єктивно витлумаченими фактами, але принаймні бажання таке наявне. Є розуміння й того, що не все так просто зі створенням «середнього класу», який є не лише соціальною, а й економічною базою класичних громадянських суспільств, бо різного роду інтеграційні та глобалізаційні процеси вводять у підвалини громадянського суспільства економіку мультивласника (корпорацій, альянсів, транснаціональних мереж промислових, фінансових і т.д. організацій), тим самим звужуючи межі дрібної та середньої власності. Та й повага до державної власності у найбільш розвинених країнах невпинно зростає. Отже, Україні й тут доведеться рухатися по «бездоріжжю», бо випробувані іншими схемою вже застаріли.

Ці роздуми, звичайно ж, назвати оптимістичними аж ніяк не можна. Але не вважаю їх і песимістичними. Підсумок – сумна справа тільки тоді, коли немає ніяких шансів його змінити. А остаточно підсумовувати стан справ щодо громадянського суспільства, яке у нас тільки-но формується (та ще й за теперішніх нестандартних умов), ще зарано. Надія ж, як відомо, помирає останньою.

ПІДСУМОК – НЕ ЗАВЖДИ СУМНА СПРАВА

Якщо коротко охарактеризувати сьогоднішній стан в Україні стосунків між владою і громадянським суспільством (точніше, його зародками), то сказав би так: панує клімат взаємної недовіри.

ного та інтелектуального продукту. Це означає, що в загальні своєму науковці, інженерно-технічні працівники, освітяни, представники творчих професій не впливають на суспільну атмосферу. Активні ж одиниці з них, на жаль чи на щастя, погоди не роблять. Тобто так званий «середній клас» (поки що знаходиться у стані формування) практично виключений з процесу формування характеру теперішнього соціуму. В свою чергу це загострює напруження між двома його полюсами: владою і опозицією. Що й спостерігаємо за два місяці до президентських виборів. І ситуація тільки загострюватиметься з кожним днем. Неминує, бо є на то, як бачимо, об'єктивна причина.

Засоби масової інформації поки що акцентують увагу саме на цих двох полюсах, не враховуючи, що вони є лише часткою соціуму (важливою, впливовою, але часткою). Звідси небезпека того, що, заціклившись на боротьбі за владу і невпинно поглиблюючи прірву протистояння, ці «полюси» остаточно відірвуть-

стині електорату, на яку мають вплив і «піари», і різного роду психотропні технології. А це, скоріше за все, створить у політичній сфері ситуацію з багатьма невідомими для шляхів подальшого розвитку як всієї країни, так і громадянського суспільства зокрема.

Цілком згоден із академіком НАН України, віцепрезидентом Товариства «Знання» О.Оніщенко, який стверджує, що сьогодні влада й політична опозиція самі створюють собі «пастку», замикаючись на протиборстві. В цю ж «пастку» потрапляє сьогодні і певна частина інтелігенції, яка в запалі критики або старої влади, або нових претендентів на владу не помічає, що давно вже перестала виражати інтереси і політичну волю того суспільного прошарку, до якого належить.

Для всіх, хто ще й досі не знає або забув, що таке «Кришталеві джерела», доводжу до відома: це – фестиваль дитячого та молодіжного кіно, телебачення, радіо та фото. Цьогорічне дійство проходило в два етапи. Перший – на межі липня та серпня в кримському селищі Штормовому. Другий – з 7 по 10 серпня в Шостці. Про «штормові» пригоди фестивалівців уже повідомлялося на шпальтах «Сходин» (№9), тому – про шосткинський етап з його фотовернісажем.

Учасників – близько сотні. З усіх куточків України з'їхалися професіонали і не дуже, тобто аматори. Але на те й проводиться фестиваль, аби останні могли підвищувати свій професійний рівень. Крім усього іншого, цим «також пояснюється його популярність і престижність. Розголос про «Кришталеві джерела» перетнув уже й кордони України, тому серед їх учасників з'явилися й закордонні гості – з білоруського Могильова. Втім, є й сумні моменти. При-

кро, що місце проведення фестивалю все частіше віддається від місця свого народження – Сум. Організатори зробили усе можливе, аби ці

Добре, що за сприяння мера Шостки М.П.Ноги «Кришталеві джерела» не зникли з території Сумщини. Тож, незважаючи на деякі

без нього, коли модно! Побували учасники фестивалю і на екскурсії в Новгород-Сіверському, що на Чернігівщині.

Взагалі за майже чотири дні кожен з учасників встиг «відстріляти» не одну плівку. Тож після їх обробки світ побачить чимало нових шедеврів цього «об'єктивного» (можна і без лапок) виду мистецтва.

З року в рік постає питання: чи потрібен нам такий фестиваль? Звісно, потрібен. Де ж іще збиратися обдарованій молоді з різних куточків України, аби вчитися майстерності, ділитися досвідом і, звичайно ж, заохуватися! А прикра історія з фінансуванням (точніше, його відсутністю) більше не повинна повторитися. Принаймні так стверджує головний організатор «Кришталевих джерел» Ілля Фоменко.

Тож до зустрічі в році! Приїдешньому

Олександр КРИВЕЦЬ,
студент СумДУ

ЦІЛКОМ ОБ'ЄКТИВНО

“КРИШТАЛЕВІ ДЖЕРЕЛА” ГОСТЮЮТЬ НА СІВЕРЩИНІ

«джерела» повернути місту над Пслом, але, але... Як не прикро, але виходить, що місцева влада не дуже зацікавлена у проведенні таких заходів. Важко пояснити – чому. Можливо, у них просто немає часу на вирішення такої дрібниці, як проведення подібних заходів для обдарованої молоді? Чомусь інші регіони знаходять і час, і, головне, кошти... Невже там влада менше заклопотана? Не критикую, а шкодую.

Фінансові казуси (заплановані кошти з Криму так і не були перераховані на рахунок організаторів), фестиваль продовжив свою роботу. Табір «Світло», в якому, власне, і відбувалося фестивалеве дійство, підготував для учасників, юних фотографів, святковий вечір-відкриття. Не обійшлося і без сюрпризу – розважального шоу «Вибухова хвиля», до програми якого входили і змагання графітчиків, і показ боді-арту, і рок-концерт, і, звісно ж, феєрверк. Куди ж

У Сумах відбувся обласний форум жіночих громадських організацій, який проходив під гаслом «Жінки – за добробут і злагоду в суспільстві». Учасниці зібрання, організатором якого виступило управління у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації, а також п'ять громадських жіночих організацій області намітили конкретні, спільні дії, зокрема, по створенню в регіоні сприятли-

ЦЕ РИТОРИЧНЕ ЗАПИТАННЯ В УКРАЇНІ ЗВУЧИТЬ ДОВОЛІ ЧАСТО. А ВІДПОВІДЬ НА НЬОГО, ЦІЛКОМ КОНКРЕТНУ Й ОДНОЗНАЧНУ, ВПЕРШЕ ДАЛИ ПОСЕСТРИ МОГО СЛОБОЖАНСЬКОГО КРАЮ

вих умов для поєднання материнства і професійного зростання.

У резолюції обласного форуму жінок окремим пунктом виділено стратегічні напрямки діяльності всіх без винятку організацій: це – подолання такого болючого явища сьогодення, як «діти вулиці». Про досвід роботи з підлітками, які в силу різних, у першу чергу – родинних обставин, ухиляються від навчання, та перші кроки створеного в Сумах «Центру соціальних послуг для молоді», діяльність якого підтримана проектом «Мережа громадянської дії в Україні» (UCAN), розповіла керівник обласної громадської організації «Жіночі ініціативи» Наталія Резнік.

Обласна спілка жінок, очолювана її незмінним лідером Ольгою Радченко, виступила на форумі з ініціативою – по-

ЩО МОЖЕ ЖІНКА?

силити увагу й турботу до фронтовичок, дітей війни, солдатських вдів, усіх трудівниць тилу, чийми руками здобувалася Велика Перемога, 60-річчя якої наступного року святкуватиме все прогресивне людство.

«Наша сила – в єднанні», - такий лейтмотив виступів, що прозвучали на жіночому форумі. З аналізом діяльності жіноцтва Сумщини виступила лідер громадської благодійної організації «Горлиця» Лариса Тихенко. Саме з її «легкої руки» Сумщина стала ініціатором проведення року родини в Україні. Як відомо, ініціатива сумчанки знайшла підтримку Президента України та Уряду.

Про всезростаючу активну позицію жіноцтва Сумщини свідчить той факт, що нині 44 відсотки жінок є депутатами

сільських і селищних рад, 68 відсотків мають вищу освіту, в області знизився рівень смертності та поступово збільшується народжуваність, що і є наслідком реалізації, по суті, нової гендерної політики держави.

«Чоловіки можуть зробити дуже багато. Жінка, безперечно, за підтримки сильного плеча може зробити все. Ось чому нам необхідне єднання – заради стабільності й миру, без яких на землі не буває щастя й майбутнього», – підкреслила голова Сумського відділення «Громадянський парламент України», відомий підприємець-меценат Галина Кузьміна.

...Слова Галини форум зустрів оваціями. Адже вона сама, своїм розумом і руками, організувала на бідних піщаних ґрунтах Полісся унікальне фермерське господарство, де нині зібрано найвищий в області урожай, де «вирущується безстресове м'ясо» і є страуси на фермі. У гірку для родини хвилину Галина, порадившись із донькою й чоловіком, стала матір'ю для чотирьох своїх племінників. Утім, ус-пішних жінок, з не менш яскравою і непересячною долею, на форумі було понад 70. Своім, серцем, долею і життям активістки Слобожанського краю стверджують: жінка може все.

Лідія РИЖКОВА

Як захистити права неповносправних?

Законодавство України визначає основи соціальної захищеності в Україні інвалідів і гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість інвалідам вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними здібностями та інтересами.

Розвиваючи правові та демократичні принципи свого існування, Україна як держава повинна намагатися забезпечити права та свободи своїм громадянам, а особливо тій частині населення, яка в силу психічних вад потребує захисту. Незважаючи на те, що у нашій державі прийняття законів підпорядковують стандартам ООН та Ради Європи, потреби неповносправних інвалідів усе таки недостатньо враховуються. Адже на практиці вони часто позбавлені прав та гарантій, декларованих законами та підзаконними актами України. Осіб з розумовою відсталістю (коефіцієнт інтелекту нижче 70 – з легким ступенем (50-69), відповідно до класифікації ВООЗ, у 2003 році на Сумщині нараховували близько 3000 чоловік.

Нам відомі випадки, коли, зловживаючи статусом неповносправної особи, у них відбиралися квартири, будинки. Право на власність, повагу до приватного життя, захист від будь-яких форм зловживання набуває особливо гострого характеру, коли йдеться про людей, які не здатні самі відстоювати свої інтереси. Впровадження схеми виявлення, моніторингу та протидії подібним зловживанням потребує багато змін у сьогоденній практиці роботи з такими клієнтами, перелому психології фахівців дер-

жавних стаціонарних установ для людей із психічними розладами, психіатричними діагнозами, з їхніми родинами, а також оточуючими. Реально цього можна досягти шляхом втілення на практиці нового механізму попе-

редження зловживань правами на власність та приватне життя неповносправних інвалідів, привернення уваги громадськості до зазначеної проблеми, просвітницьких заходів.

На жаль, сьогодні права інвалідів існують в основному лише на папері, і ми вважаємо, що для втілення цих прав у життя необхідно не тільки закріпити їх в нормативно-правових актах, а й створити чіткий механізм реалізації. Сутність цього механізму полягає у визначенні чи створенні спеціальних органів, які б слідкували за додержанням прав інвалідів, за правильним і цільовим використанням грошових та інших допомог, а також за додержанням законодавства про соціальний захист інвалідів органами державної влади й управління, підприємствами, установами та організаціями. Окрім вищевказаних органів, суттєву роль у механізмі реалізації прав повинні відігравати громадські організації, тому що саме вони можуть здійснювати незалежний контроль

за втіленням у життя принципів закону, забезпечити дітей-інвалідів предметами першої необхідності та ін.

Протягом останніх років благодійна організація «Агенція сприяння соціальним послугам» активно опіку-

є, коли, не враховуючи інтереси неповносправної особи, так звані «підкувалники» (навіть і найближчі родичі), віддавши їх до інтернату та приватизувавши житло, без урахування їхньої частки, продавали помешкання.

Багато батьків не знають, що існують механізми протидії порушенню прав своїх дітей і не вміють їх застосувати. Право на власність, повагу до приватного життя, захист від будь-яких форм зловживання – дотримання цього потребує багато змін у сьогоденній практиці роботи з такими особами, перелому психології фахівців державних стаціонарних установ для людей з психічними розладами, родин людей з психіатричними діагнозами, самих цих людей, а також їх оточуючих.

Благодійна організація «Агенція сприяння соціальним послугам», організована батьками дітей з особливими потребами, протягом останніх років активно займається пропагандою правових знань серед батьків та опікунів цих осіб і має достатній ресурс нормативної бази з цих питань.

Організація має на меті ознайомлення громадян із найзагальнішими і найпотрібнішими нормативними документами щодо своїх прав та способів їх захисту.

Висловлюємо щирі вдячність Міжнародному фонду «Відродження» – за допомогу у фінансуванні цього проекту, консультантам проекту О.В. Оніщенко та М.І. Хоминич за складання цього видання та надання цінних пропозицій до видання.

Олексій КУЗЬМЕНКО,
голова Ради
Благодійної організації
«Агенція сприяння
соціальним послугам»,
керівник проекту.

Сумське міське об'єднання громадян «Громадське бюро «Правозахист» засноване в січні 2001 року. Основні напрями діяльності: консультаційна, інформаційно-просвітницька робота, проведення кампаній із захисту прав та представлення інтересів. Актуальні напрями діяльності організації: впровадження механізмів соціального партнерства та підвищення впливу НДО та громад на формування регіональної політики; розвиток місцевих громадських ініціатив по представленню інтересів соці-альних груп та інтересів громад; діяльність у

сфері розвитку незалежних засобів масової інформації та свободи слова, прав громадян на отримання об'єктивної інформації про діяльність органів місцевої влади та державних організацій; попередження катувань, діяльність у сфері розвитку реформування та гуманізації пенітенціарної системи України. Мета діяльності – Сприяння розвитку правової свідомості громадян.

Про це та інше кореспондент «Сходин» бесідує з директором «Правозахисту» Олександром ТАКУЛОМ.

панію з едвокасі, що запланована у межах проекту. Зараз це часто вживаний термін. Яка діяльність стоїть за ним, яке його точне значення?

– Цей термін прийшов до нас із Заходу, з його розумінням існує певна плутанина. Українські фахівці називають таку діяльність «громадянське представництво», російські – «адвокація». Але, в будь-якому разі, це представлення інтересів певної цільової групи в органах влади. Що до діяльності, це може бути

ВІД АКТИВІЗАЦІЇ ГРОМАДИ ДО ВИРІШЕННЯ КОНКРЕТНОЇ ПРОБЛЕМИ

– *Пане Олександр, Громадське бюро «Правозахист» зараз співпрацює із сільською громадою. Чому міська організація зацікавилася проблемами села?*

– Власне, нас цікавлять не стільки проблеми конкретного села, скільки низька громадянська активність сільських мешканців узагалі. Справа в тому, що активізація громад є одним із стратегічних напрямів нашої діяльності, а в цьому році один з наших проєктів отримав фінансування від UCAN.

– *Але в межах свого проєкту ваша організація допомагає вирішити проблему утилізації твердих побутових відходів у селищі Степанівка Сумського району. Чому обрано саме цю проблему?*

– Так, вибір проблеми не є випадковим. По-перше, вона є типовою для інших сільських громад. По-друге, вона, як-то кажуть, на виду (її всі бачать та іноді навіть відчують

«приємний» запах). По-третє, в її вирішенні так чи інакше зацікавлені декілька соціальних груп, а механізм її вирішення не є складним та надто коштовним. Вибір громади є результатом аналізу ситуації та готовності громади до співпраці (селище налічує понад 6000 мешканців і проблема полігону стоїть гостро).

– *Які заходи заплановані у проєкті та чим саме ви допомагаєте громаді у вирішенні проблеми?*

– Мета проєкту – спровокувати активність членів сільської громади, створити партнерство навколо конкретної проблеми та за певною послідовністю досягти її вирішення. Тобто організація та проведення кампанії з едвокасі в нашому випадку передбачає не тільки вирішення обраної проблеми. З одного боку, заходи кампанії є інструментом для провокування громадянської активності сільської спільноти. З другого – у вирішенні задіяна владна

вертикаль, від сільського голови до відповідних відділів райвиконкому та райдержадміністрації. Це дозволяє застосовувати набутий досвід у будь-якому селі району. Крім того, ми за кошти проєкту здійснюємо екологічну експертизу місця майбутнього звалища.

– *Яких результатів очікуєте від проєкту?*

– Головне – показати людям, що вони самі здатні впливати на рішення влади та робити своє життя краще «власними руками». Ну а результатом проєкту стане відпрацьований механізм створення партнерства навколо конкретної проблеми, що є типовою для сіл Сумського району. Це дасть можливість провести подібні кампанії в інших селах та поширити інформацію про позитивний досвід за межі району. На нашу думку, підвищення активності громади є найближчим шляхом до вирішення власних проблем.

– *Ви говорили про кам-*

що завгодно: від публікацій у пресі, депутатських запитів, громадських слухань до проведення публічних акцій, мітингів, пікетування тощо. Одна умова – будь-які дії проводяться в межах чинного законодавства.

У нашому проєкті заходи едвокасі буде спрямовано на подолання різниці інтересів виборців та «обранців». Крім того, досвід нашої діяльності з розвитку третього сектору (особливо в сільській місцевості) підтверджує, що ефективність просвітницької роботи завжди залишатиметься дуже низькою, якщо не ґрунтуватиметься на реальних діях. Тому обрано інструменти едвокасі як такі, що найбільш ефективно провокують активність громадян. Переконані – запропонований підхід можна вважати інноваційним, а поширення досвіду вплине на інші громади і стане дієюю «провокацією».

ренні інформації для НУО південного регіону Сумської області. У свою чергу, ЦСП надаватиме інформаційно-консультативну підтримку соціально-орієнтованим НУО південного регіону Сумської області щодо: можливості отримання фінансування від міжнародних фондів та з місцевих джерел; проведення навчання, програм стажування та обміну досвідом в Україні та за кордоном; забезпечення доступу до видань для громадських організацій; консультації з питань організаційного розвитку, юридичних питань та бухгалтерського обліку. Таким чином, у Сумській області створено перші два представництва Центру соціального партнерства, чим започатковано створення мережі ЦСП в регіоні.

МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ

З метою посилення співпраці соціально орієнтованих НДО Сумської області, Центр соціального партнерства Проєкту Європейського Союзу «Розвиток громадянського суспільства в Києві та обраних регіонах України» та громадська організація «Спілка підприємців Тростянецьчини» 19 серпня 2004 року в м. Тростянець Сумської області підписали Меморандум про співпрацю. Згодом другий меморандум про співпрацю був підписаний у Лебедині зі «Спілкою підприємців Лебединщини».

Згідно з Меморандумом, дві вищезазначені громадські організації надаватимуть допомогу ЦСП у поши-

Задуматись над цим питанням змушує давно очікуване наукове відкриття, а саме – розшифровка геному людини, яку вченим удалося здійснити на початку третього тисячоліття.

Дослідники людської спадковості з різних країн доклали чимало зусиль, аби пройти довгий, нелегкий і дуже недержавний шлях до цього відкриття – секвенирування (розшифровки) геному людини, тобто його ДНК, яка входить до складу всіх 23 пар хромосом клітинного ядра. Воно ж, за словами професора, доктора наук, завідувача кафедри генетики і цитології Харківського національного університету В.Шахбазова, давши відповіді на деякі запитання, ще більше їх викликало. З'ясувалось, наприклад, що у людини значно менше генів, аніж передбачалось, приблизно стільки ж, скільки у гороха чи кукурудзи, і в п'ять разів менше, ніж у цибулі, та в двадцять, ніж у соєни. А звичайні жаби і тритони тут взагалі чемпіони. Причому чимало людських генів виявилось такими ж, як у простіших начебто організмів – геном миші, скажімо, майже адекватний людському. Гене-

ЛЮДИНА – ЦАР ЧИ ПАСИНОК ПРИРОДИ

тично людина ніби і не вінець природи – ось головний сюрприз секвенирування.

Треба додати, що проаналізовано вченими поки що десь 5 від-сотків ядерного геному людини – ті структурні гени, що кодують білки і є лише невеличкою складовою цілого. Основна ж маса – так звана сателітна ДНК, яку генетики називають ще й сміттевою, паразитною, егоїстичною та мовчазною – лишається такою ж таємничою, як і раніше. Досліджені гени виявилися лише крихітними островцями в океані неактивних, неінформаційних послідовностей, значення яких приховано від людського розуміння. І взагалі наші знання структур

і принципів функціонування клітини, як свідчить німецький вчений Фріц Попп (директор Міжнародного біо-фізичного інституту), досить обмежені. Кожні 10 років відкривають невідому надмолекулярну клітинну органелу. Кожні 10 років знаходять несподівані ракурси в будові та функції клітинних структур, давно вже, здавалось би, відомих. Хоча б і тієї ж ДНК. А процеси ділення зиготи, коли визначаються долі генів і майбутній фенотип організму, вивчені вченими значно менше, аніж, скажімо, довколомний космос.

Оптимістичніше оцінює ситуацію голова Всеросійської асоціації «Геном», академік

Лев Кисельов. Якщо три чверті століття тому, зазначає він, вчені були «знайомі» лише з сотнею генів людини, то сьогодні – з 35 тисячами. Тому є надія, що в не дуже й далекому майбутньому вдасться винайти революційні засоби лікування таких страшних для людства хвороб, як рак, діабет, астма і т.п. Принаймні обнадійливі теоретичні результати вже досягнуті. Крім того, останні відкриття генетиків дають право не тільки говорити про реальне існування генів «талановитості» чи «злодійства», а й розпочати їх пошук на практиці. І взагалі, всіляких перспектив вимальовується чимало. Анг-лійські вчені, наприклад, вже розробили тест, за допомоги якого можна визначити дату смерті людини. Вартість проведення цього тестування – 450 тисяч фунтів стерлінгів. Але бажаючих його пройти все одно предостаточно.

Головна проблема, яка тепер стоїть перед тепер вченими, – це пошук нових шляхів розкриття найскладніших таємниць життя, природи спадковості.

Підготовлено за матеріалами преси

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА НА СУМЩИНІ

Завершився навчальний цикл для громадських організацій та місцевих громад північних районів Сумської області за проектом «Впровадження соціального партнерства на Сумщині». Цей проект здійснюється Сумською обласною молодіжною громадською організацією «Матриця» при фінансовій підтримці «Фонду сприяння демократії» посольства США, Київ. Навчальний цикл включав два тренінги: «Стратегічне планування та написання проектів» і «Соціальне партнерство». Ці тренінги розраховані на представників громадських організацій та місцевої влади. Але, на жаль, працівники місцевих органів влади були позбавлені можливості взяти в них участь через заборону обласної адміністрації.

Проект «Впровадження соціального партнерства на Сумщині» спрямований на розвиток міжсекторного співробітництва. Воно, як засвідчують попередні результати проекту, є взаємовигідним для всіх сторін та дозволяє ефективно вирішувати соціальні проблеми.

У південних та центральних районах, на відміну від північних, ніщо не перешкоджало проведенню тренінгів. І це дало свої позитивні

результати. Зокрема, Лебединське міськрайонне товариство допомоги дітям-інвалідам, що мають розумову відсталість та фізичні вади «Мрія», завдяки участі в них, підготувало проєкт та отримало грант від Посольства Нідерландів за Програмою малих грантів МАТРА КАП. За цим проєктом громадська організація закупила обладнання: швейні майстерні та навчальні класи; організувала професійне та інше навчання, а місцева влада виділила кошти на оплату праці спеціалістам, які займаються з дітьми. 28 серпня відбулося урочисте відкриття цього навчального центру. Таким чином, завдяки об'єднанню зусиль, вдалося вирішити конкретну проблему – організувати соціальну та трудову реабілітацію для дітей з особливими можливостями.

Як громадські організації, так і представники влади мають змогу отримувати консультації у Сумському ресурсному центрі – партнерському об'єднанні НДО м. Суми, його діяльність також здійснюється за фінансової підтримки Посольства США, Київ. СРЦ надає допомогу у підготовці проєктів НДО, консультує з питань розвитку соціального партнерства. На основі розроблених за допомогою СРЦ проєктів, громадські організації та місцеві громади області вже отримали від українських та іноземних донорів фінансування на суму близько 300 тис. грн.

**Олександр Терлюк,
СОМГО «Матриця».**

МІЖНАРОДНЕ ВИЗНАННЯ

І золоті, і срібні, і бронзові медалі отримали науковці СумДУ на Міжнародній виставці наукових досягнень «INVENTICA RO-PET» в румунському місті Петрошани – зливою престижних винагород відзначено їхні патенти на винаходи. Зокрема, золотих медалей удостоєні такі винаходи, як «Пристрій пульсуючого горіння» (автори Л.Д.Пляцук і Л.Л.Гурець), «Пристрій для визначення резонансної частоти елементів конструкції» (В.А.Хворост, І.Д. Пузько), «Спосіб спалювання полідисперсного матеріалу» (М.П. Юхименко, Є.В.Донат) та інші. Усього – 6 патентів. А срібними медалями відзначили «Спосіб масової кристалізації солей із розчинів» (А.П.Врагов), «Вібраційний млин» (Ф.А.Гуляєв), «Магнітна система магнетронного розпилувального пристрою» (В.І.Перекрестов, А.В.Павлов, С.М.Кравченко) та інші. Усього – 12. Бронзових же нагород – 18.

**2004 РІК. ЛИПЕНЬ–СЕРПЕНЬ. СУМИ.
ПОГЛЯД КАРИКАТУРИСТА**

**МАЛЮВАВ
ДЛЯ "СХОДИН"**

**МИХАЙЛО
ВОЛОВ**

ІНКВІЗИЦІЯ ПО-УКРАЇНСЬКОМУ

Ви думаєте, що інквізиція була тільки в середні віки і ті страшні часи канули в Лету? Ви глибоко помиляєтеся. Те, що ми спостерігаємо зараз в Україні до болі нагадують малюнки з посібника історії середніх віків. У XXI столітті, в центрі Європи, продовжується переслідування людей тільки тому, що вони по своєму вірять в Бога та наївно вірять в справедливість.

Сотні років п'ятидесятники існували на теренах України. За роки комуністичної влади, що зараз подається як розгул атеїзму та доби безоглядної невіри в Бога, репресій і переслідувань органами КДБ, а також ідеологічними

потугами з метою викорінення інакодумців, п'ятидесятники, все ж таки, зберегли свою віру. Наголосимо, що вони не тільки змогли зберегти свою прадідівську віру, але й передали її своїм дітям та внукам.

Після розвалу Радянського Союзу й створення самостійної України, п'ятидесятники наївно повірили, що можна вільно вдихнути свіже повітря свободи й тепер відкрито сповідувати віру своїх пращурів. Адже нова влада на весь світ декларує свободу слова і совісті в Україні, про відокремленість держави від церкви і церкви від держави, про вільний

вибір своїх громадян в царині духовності. І це правда. Але ... – ця правда лише на папері!

Які вони, п'ятидесятники, були наївні. Чинovníки від релігії створили нову концепцію релігійного устрою держави – православна Україна, щоб вона служила інтересам – ні не віруючих, а новій владі, владі легіону чинovníків. І п'ятидесятники знову залишилися поза законом.

Скажіть на милість, кому заважала баба Катя, про що писали раніше в газетах України. За що вбили її, а потім підпалили її оселю? Лише за те, що в її помешканні збиралися брати і сестри по вірі. В нас стає природнім, що за версією правоохоронців ніхто не винен, коли не знайшли злочинців. А вбивці знайдуть собі ходять вільно цим світом, полюючи на нову криваву жертву. Хто буде на-

ступною жертвою... І така жертва знайшлася.

Нею виявилася в Запоріжжі шістнадцятилітня дівчинка Юля – дочка Вадима Красовського, внучка баби Катерини. Вадим поспробував знайти вбивць сам та призвати до відповідальності. В результаті – по звирячому була побита дочка Юля.

Опритомнівши в лікарні після побоїв, Юля запитала "Тату, за що така несправедливість? Чи не за те, що в нас свій шлях до віри, що ми не куємо і не вживаємо алкоголю та наркотиків, не сквернословимо й живемо в любові до ближнього...". Що може відповісти в ці хвилини знеможений горем батько?

А чи відповідь на ці питання гарант української Конституції, Прем'єр-Міністр або Верховна Рада - за що і до яких пір влада буде знущатися над своїм власним народом!

УКРАЇНСЬКІ ПОЕТИ-КЛАСИКИ ПРО ГРОМАДУ І СУСПІЛЬСТВО

Володимир Самійленко

НА ПЕЧІ

Хоч пролежав я цілий свій вік на печі,
Але завше я був патріотом —
За Україну мою чи то вдень, чи вночі
Моє серце сповнялось клопотом.

Бо та піч — не чужа, українська то піч,
І думки надиха мені рідні;
То мій Луг дорогий, Запорозька то Січ,
Тільки в форми прибрались вигідні.

Наші предки колись задля краю свого
Труд важкий підіймали на плечі;
Я ж умію тепер боронити його
І служити, не злязючи з печі.

Еволюція значна зайшла від часів,
Як батьки боронились війною, —
Замість куль і шабель, у нових діячів
Стало слово гаряче за зброю.

Може, зброя така оборонить наш край,
Але й з нею прекепська робота:
Ще підслухає слово якесь поліцай
І в холодну завдасть патріота.

О країно моя! Я зв'язав свій язик,
Щоб кохати безмежно ідею;
Але в грудях не можу я здержати крик
У годину твого ювілею:

“Ще стоїть Україна! Не вмерла вона
І вмирати не має охоти.
Кожна піч українська — фортеця міцна,
Там на чатах лежать патріоти”.

Слава ж нам! Бо коли б дух народу погас,
Не стерпівши свого лихоліття,
То по йому хоч зо два примірники з нас
Дочекають нового століття.

Слава нам! Хоч би вмерла
Україна колись,
Її слід буде легко шукати:
А щоб краще навек ті сліди збереглись,
Буде зроблено з нас препарати.

1898 р.

Іван Франко

***

Гримить! Благодатна пора наступає,
Природу розкішна дроз пронимає,
Жде спрагла земля плодотворної зливи,
І вітер над нею гуляє бурхливий,
І з заходу темная хмара летить —
Гримить!

Гримить! Тайна дроз пронимає народи, —
Мабуть, благодатная хвиля надходить...
Мільйони чекають щасливої зміни,
Ті хмари — плідної будущини тіні,
Що людськість, мов красна весна, обновить...
Гримить!

1880 р.

Борис Грінченко

ДО ПРАЦІ

Праця єдина з неволі нас вирве:
Нумо до праці, брати!
Годі лякатись! За діло святее
Сміло ми будемо йти!
Праця єдина нам шлях уторує,
Довгий той шлях і важкий,
Що аж до щастя і долі прямує;
Нумо до праці мерщій!
Праця не згине між людьми даремне:
Сонце засвітить колись, —
Дякою нас тоді люди згадають, —
Нум же! До праці берись!
Хоч у недолі й нещасті звікуєм,
Долю онукам дамо!
Ми на роботу на світ народились,
Ми для борні живемо!
Сміливо ж, браття, до праці ставайте, —
Час наступає — ходім!
Дяка і шана робітникам щирим!
Сором недбалим усім!

1881 р.

Павло Грабовський

***

Мало нас, та се — дарма,
Більше буде з перегадом:
Не до віку висне тьма
Над замученим народом.

Михайло Старицький

***

Занадто вже! Чим дихати нема!
Затягнуто арканом наші шиї...
Панує зло, закублилась пільма...
Терпець урвався, — але бринять надії...

Ой люде мій! Не жди ти ні чудес,
Ні милості від того, що катує;
Не досягне твій стогін до небес,
І молитви твої гарячі всує!

Надійся лиш на себе і свій дух
Скріпляй, зміцняй в братернім поєднанні.
Аби вогонь у грудях не потух,
А ще збував на лютім катуванні...

Ет, глупа ніч не буде вікувать,
Потрухнуть геть в ярмі державнім снози;
Життя несе непереможну стать,
Воно і нам колись осушить сльози.

О, вірю я, що з'явиться вона,
Загублена, сподівана воля, —
У промені, як пишная весна,
В вінку з квіток ріднесенького поля,

Зо світочем-зорею на чолі,
З ухмилкою несказаної вроди...
І відітхнуть натруджені, малі
Під прапором любові, правди, згоди!

1902 р.

Мало нас, та се — дарма,
Не в потузі бог, а в правді;
Тричі проклята тюрма
Пануватиме не завжди.

Мало нас, та се — дарма,
Міцна віра рушить скали...
Тим загигелі нема,
Кому світять ідеали!

ІНФОРМАЦІЙНА ВІТАЛЬНЯ

У Сумах відбулася офіційна презентація довідника соціально орієнтованих організацій та установ Сумської області, який видано в рамках проекту «Розвиток громадянського суспільства в м. Києві та обраних регіонах України». У довіднику представлено інформацію про соціально-орієнтовані організації та установи: органи влади, неурядові організації та засоби масової інформації у всіх адміністративних одиницях нашої області, які надають соціальні послуги населенню. Довідник призначений для користувачів соціальних послуг, працівників, клієнтів громадських організацій та державних установ, усіх зацікавлених осіб. З питань отримання довідника слід звертатися до Центру соціального партнерства в Сумах, тел. 347740, e-mail: Sumy@ngodevelopment.org.ua

Громадське об'єднання «Фокус-група» (Мінськ, Беларусь) шукає організаційного партнера з України для реалізації спільного проекту. ГО «Фокус-група» є молодіжною соціально-педагогічною громадською організацією, що об'єднує молодих соціальних педагогів, студентів, котрим цікаво допомагати підліткам та молоді реалізовувати свої права, самореалізовуватись, розвиватись, організовуючи просвітницькі та соціальні програми.

Напрями можливого партнерства:

- Вивчення та впровадження інтерактивних методів навчання - інтерактивний театр, провокаційний театр та ін.;
- Впровадження інформаційних технологій та дистанційного навчання в систему неформальної освіти.

Контактна особа: Андрій Левко
focus_group@mail.ru. Тел.: (+375 17) 253-48-98

GSM: (+375 29) 671-41-19

Активісти громадської організації «Спілка піонерів Сумщини»

У містах Глухів та Путивль перебувала делегація членів ради громадської організації «Сумське земляцтво в м. Києві». В рамках візиту земляки провели зустріч із керівництвом міст, викладачами та студентами Глухівського педагогічного університету, взяли участь у покладанні квітів до Меморіалу загиблим воїнам у Глухові та до пам'ятників С.А.Ковпаку і С.В.Рудневу у Путивлі, відвідали місцеві краєзнавчі музеї та оглянули історико-культурні об'єкти: храм Трьох Анастасій і Миколаївський храм у Глухові, монастирь Глиньська Пустинь у Глухівському районі, Софронівський та Молченський монастирі у Путивльському районі.

У м.Шостка у товаристві допомоги дітям і інвалідам з дитинства «Турбота» в рамках проекту «Моніторинг дотримання прав неповнолітніх осіб на власність і попередження зловживань» відкрито консультпункт з питань захисту прав дітей. Проект здійснюється при фінансовій підтримці Міжнародного фонду «Відродження». У ньому беруть участь громадські організації із м.Києва Сум, Шостки, Білопільського та Липоводолинського районів області.

Відвідувачі матимуть можливість ознайомитися з міжнародними стандартами дотримання прав на приватне життя, власність, отримати допомогу у вирішенні практичних питань тощо.

На базі Веретенівської школи-інтернату в м.Суми при підтримці Сумського центру програм ІАТР і обласного Благодійного фонду «Благовіст» розпочав роботу проект, спрямований на покращення якості навчання дітей-сиріт. Він передба-

чає комплексну освітню програму, семінари й практичні курси з основ володіння комп'ютерними програмами та роботі в мережі Інтернет. Завдання проекту – допомогти дітям-сиротам оволодіти комп'ютерною грамотою.

У Сумах на Майдані Незалежності відбувся ярмарок соціальних послуг. На ньому широкий спектр соціальних напрямів діяльності представили установи та організації з різних районів області. Мета заходу – привернути увагу громадян до діяльності державних і недержавних установ та організацій у сфері вирішення соціальних проблем регіону. Організаторами ярмарку виступили: Регіональний центр соціального партнерства, що діє в межах проекту «Розвиток громадянського суспільства в м.Київ та обраних регіонах

України», з боку бюджетних установ – відділ у справах сім'ї та молоді Сумської міської ради.

У ярмарку взяли участь близько 40 громадських і державних організацій та установ, які надають соціальні послуги населенню. Захід було проведено у формі виставки-презентації. Кожна з організацій-учасників у свій спосіб представила свої досягнення з надання соціальних послуг населенню та отримала змогу презентувати соціальні проекти та плани на майбутнє.

За розвитком підприємництва м.Конотоп лідирує серед міст обласного підпорядкування. Тут діє єдиний в області «Бізнес-інкубатор», який надає необхідну допомогу тим, хто бажає відкрити власну справу. Структури, які надають дозвіл на заняття підприємницькою діяльністю, працюють у режимі «Єдиного вікна». Спрощена система реєстрації дає змогу значно скоротити процедуру оформлення документів і отримати їх без зволікань.

Завдяки соціальному партнерству влади і громадських формувань за останні три роки працює 9,3 тис. мешканців міста. Більшість із яких зайняті у підприємстві.

Інженерний факультет СумДУ завоював почесне право на отримання гранта компанії SolidWord Russia. Цей пакет є одним зі світових лідерів на ринку комп'ютерних програм для інженерного конструюван-

ня. Його інтерфейс дозволяє легко розглянути виріб, що проектується, в різних ракурсах. Креслення при цьому генеруються автоматично.

До складу SolidWord Russia входять також мо-

дулі, що дозволяють підвищити наглядність розроблених виробів. Загалом слід наголосити – грант цікавий і необхідний як для подальшої підготовки студентів, так і для роботи науковців.

УВАГА: СТАЖУВАННЯ!

З 5 вересня до 15 жовтня 2004 року Відділ преси, освіти і культури США в Україні та організація Проект Гармонія проведуть програму «Громадські зв'язки» в Сумській області. Для проходження практичного стажування в США буде відібрано групу фахівців, які працюють з проблемами попередження розповсюдження ВІЛ/СНІДу та наркоманії, і групу керівників засобів масової інформації. Знання англійської мови для обох груп не вимагається. Кожна із груп складатиметься з 10 осіб. Учасників буде відібрано шляхом відкритого конкурсу. Тривалість стажування – 3-5 тижнів. Метою програми є обмін професійним досвідом та ознайомлення з американською культурою. Під час стажування учасники проживатимуть в американських сім'ях.

Загальні вимоги до кандидатів передбачають: бути громадянином України; мати щонайменше 2 роки досвіду роботи і намір працювати в своїй галузі ще 10 років; не брати участь у програмах стажування / обміну, фінансових урядом США у минулому.

Для фахівців, які працюють з проблемами ВІЛ/СНІДу та наркоманії потрібно: працювати в державній, громадській чи приватній організації, яка займається лікуванням, тестуванням або профілактикою ВІЛ/СНІДу та наркоманії, соціальною чи реабілітаційною роботою з інфікованими. До програми вийдуть відвідини американських організацій, які працюють із визначеними проблемами, се-

Жовтень 2002 року. Група сумчан в американській сім'ї під час стажування в місті Луїсвіл.

мінари, тренінги, дискусії.

Для керівників ЗМІ потрібно працювати директором, головним редактором, завідділу в газеті або телерадіокомпанії. Програма стажування для цієї групи присвячена питанням менеджменту ЗМІ (фінансування, менеджмент персоналу, розвиток сучасного медіа-ринку, реклама тощо).

Для участі у конкурсі кандидат повинен подати анкету, яку можна отримати за адресою: м. Суми, вул. Соборна, 37, приймальня, або на веб сайті: <http://ss.projectharmony.kiev.ua>. Заповнену анкету необхідно повернути до 15 жовтня (включно); пройти співбесіду, які відбудуться у м. Суми з 18 до 22 жовтня 2004 року за адресою: Палац дітей та юнацтва, вул. Соборна, 37.

Додаткову інформацію про програму «Громадські зв'язки» можна отримати на вебсторінці Проекту Гармонія: ss.projectharmony.kiev.ua, або звернувшись у київський офіс за телефонами: (044) 259-72-09; 259-72-22.

Стажування проходитиме в місті Луїсвіл, штат Кентукі.

ПОДАРУНКИ ДЛЯ ВОЛОНТЕРІВ

У селах Хотинь та Сад вітали волонтерські загопи. Протягом кількох місяців волонтери в рамках проекту «Міст поколінь», що здійснюється СОМГО «Матриця» при підтримці Програми малих грантів Світового банку, вивчали потреби малозабезпечених сімей та людей похилого віку, отримували гуманітарну допомогу та розповсюджували її. У Хотині та Суду у школах волонтери та діти із малозабезпечених сімей отримали подарунки.

Програма «Громада громаді» здійснюється шляхом патронату над трьома обраними сільськими громадами. Кожна з організацій, що входить до складу Сумського ресурсного центру, бере під опіку 1-2 сільських громади, але також надає послуги всім підшефним громадам своїх партнерів. Таким чином, кожна з громад отримує досвід та ресурси всіх учасників Сумського ресурсного центру.

Олександр ТЕРЛЮК.

Національні меншини

Україна і Польща. Поляки й українці. Народи-сусіди. З давньої, але такою непростою історією, словненою то ледь не братерських стосунків, то жорстокої ворожнечі. Та за будь-яких часів не переривалися культурні зв'язки між їх національними елітами, адже завдання культури не роз'єднувати, а з'єднувати людей, нагадувати їм про спільні цінності, спільні основи земного існування з усіма його позитивами і негативами.

Можна назвати чимало найвідоміших імен діячів як української, так і польської культури, котрі розуміли це й робили все можливе, аби сусідні народи жили в мирі й злагоді.

Набуття Україною незалежності сприяло ще більшому зближенню наших народів. Це розуміють, радіють цьому і члени товариства Польської культури – громадської організації, що була офіційно зареєстрована в Сумах у травні 1999 року. Членами її є поляки й люди, які мають польське коріння. За п'ять років свого існування товариство провело чимало цікавих заходів. Наприклад, сприяло приїздові до Сум генерального консула Республіки Польща в Харкові Міхала Журавські. Разом із дружиною він відвідав художній музей, де якраз відбувалася виставка «Польські художники XIX – XX століття».

Кожного року Товариство відзначає державні свята Польщі – День незалежності 11 листопада, день Конституції 3 травня, релігійні свята, а також влаштовує вечори Польської культури.

Активно працює товариство в 2004 році, оголошеному роком Польщі в Україні. Проходять також і заходи, пов'язані зі вступом Республіки в Європейський союз. Серед особливо пам'ятних – концерт польської народної і сучасної музики в МЦ «Собор» та наукова конференція в обласній бібліотеці.

Місто Суми.
Тихоплинний
Псел.

Не секрет, що фінансування медичної галузі здійснюється за принципом залишковості. Замість передбачених нормативними документами 38 гривень на лікування щодоби одного пацієнта стаціонару з міського бюджету виділяється лише 5 грн. Однак цей, хоча і невеликий, показник є одним із найвищих в Україні. Наприклад, у Луцьку хворі отримують лише 1 грн. 48 коп. бюджетної допомоги. За таких умов і з'явився Указ Президента, завдяки якому

обирає правління, ревізійну комісію, окреслює основні напрями діяльності МЛК, визначає порядок розподілу коштів.

Правління складається з членів та засновників організації, вносить на розгляд конференції пропозиції по напрямках діяльності, затверджує річні плани, звіти, штатний розклад і кошторис витрат дирекції, приймає членів лікарняної каси, призначає директора, розробляє і подає на затвердження конференції ме-

до 18 (23) років. Пацієнтам МЛК гарантується безкоштовна якісна та вчасна медична допомога у 13 лікувально-профілактичних закладах обласного центру, з якими МЛК має договірні відносини. Всі члени МЛК мають право бути обраними до її керівних структур, вносити пропозиції щодо вдосконалення роботи організації тощо. Підтвердженням приналежності до лікарняної каси є членська книжка, в якій, крім особистих даних пацієнта, зазначено

тежі (10 грн.) – через бухгалтерії підприємств, установ та організацій, де працює член лікарняної каси, під-розділи «Суми-платежі» або в офісі МЛК.

Звичайно, не кожен пересічний сумчанин спроможний викласти з гаманця одразу 40 гривень. Керівництво МЛК це врахувало й передбачило можливість поступової сплати вступних внесків. Кошти МЛК використовуються на придбання необхідних ліків і витратних матеріалів для членів організації. Вартість лікування і надання ургентної (термінової) допомоги при загостренні хронічних захворювань необмежена, тобто не залежить від суми сплачених членських внесків. Не падають під забезпечення медикаментами соціальні хвороби: СНІД, туберкульоз, наркоманія тощо. Гроші з МЛК додаються до бюджетної допомоги хворому в стаціонарі. За кожною внесеною громадянами гривнею здійснюється багатоступеневий контроль. І навіть використання медперсоналом таких, здавалося б, дрібниць, як шприц чи скарифікатор, обов'язково фіксується у спеціальних лікарняних листках і підтверджується особистим підписом пацієнта. Якщо член каси лікується у стаціонарі, контроль за надходженням медикаментів здійснює лікар-експерт. Він замовляє потрібні ліки, відповідає за їхній облік, перерахування коштів і заводить лист медичних призначень, за яким хворий може самостійно контролювати своє забезпечення медикаментами. Отож за долю відданих до спільного «казана» грошей переживати не доведеться.

Більш детальну інформацію можна отримати за адресою:

м. Суми, вул. Д. Коротченка, 3. Тел. 219-434, 60-37-55. E-mail: mlk@rs.net.ua.

Вікторія ФЕСЕНКО,
студентка СумДУ.

ЛІКАРНЯНА КАСА.

**БУТИ ЧИ НЕ БУТИ?
— ПИТАННЯ
ВЖЕ НЕ СТОІТЬ**

виникла нова, перспективна форма медичного обслуговування громадян, а саме – мережа лікарняних кас.

У нашій області діє система цих закладів, але чимало мешканців регіону ще не володіють достатньою інформацією про те, як можна допомогти самому собі при мінімальних грошових витратах. Спробуємо «пролити світло» на сутність і діяльність Сумської міської громадської організації «Міська лікарняна каса» (далі – МЛК). Вона є членською громадською неприбутковою організацією, що створена у вересні 2003 року з метою поліпшення умов медичного обслуговування. Структуру її складають конференція, правління, дирекція, піклувальна рада та ревізійна комісія. Конференція (вищий орган) затверджує Статут і положення про лікарняну касу, а також розмір вступних і членських внесків,

дичні програми. Дирекція здійснює адміністративно-виконавчі функції. Науково-консультативним органом МЛК є піклувальна рада, до якої входять представники громадськості, вчені, юристи. Ревізійна комісія контролює діяльність усіх інших структур, ініціює скликання позачергового засідання правління чи конференції.

Членами МЛК можуть бути повнолітні фізичні особи, незалежно від національності, політичних переконань, громадянства, раси, статі, віросповідання, які подали заяву про вступ, визнають Статут організації та щомісячно сплачують членські внески. Для працівників підприємств передбачено можливість колективного членства. У разі вступу до МЛК одного з батьків правом щодо отримання медичного обслуговування за рахунок організації користуються їхні діти віком

суму внесених коштів. При наявності заборгованості по членських внесках медикаментозне забезпечення за рахунок організації не здійснюється. Вступний членський внесок у розмірі 40 гривень сплачується безпосередньо в офісі МЛК, а щомісячні пла-

Кролевець як центр народного ткацтва – своєрідне явище в історії українського мистецтва, гордість нинішньої Сумщини, жива традиція.

Засноване 1601 року переселенцями з Правобережжя, це польське містечко майже одразу стало відоме своїми майстрами-ткачами. Та це й не дивно, адже археологічні розкопки ранньослов'янського періоду на території району свідчать, що ткацтво існувало тут спрдавна.

Перша письмова згадка про ткани кролевецькі рушники датується 1639 роком, ткала їх жінка на ім'я Андрііха разом зі своїми чотирма синами.

Вже на початку XVIII

століття кролевецьке ткацтво набуло характеру промислу з цеховою структурою організації виробництва. З тих часів залишила по собі згадку на довгі роки родина ткачів Кошуків. Поперше тому, що один із районів міста ще й досі в народі називають Кошуків-кою, а по-друге – існує переказ, не наче Тарас Шевченко замовив весільний рушник кращому майстрові Кролевеця Дмитрові Кошуку. (До речі, недавно подібний рушник середини XIX ст. повторила молода ткаля Валентина Мироненко).

Історія періоду капіталістичного розвитку виробництва зберегла для нас ім'я Лавріна Риндіна – відомого кролевецького підприємця, завдяки старанням якого червоні весільні кролевецькі рушники стали відомими на весь світ, оскільки були пред-

МИСТЕЦЬКІ ПЕРЕХРЕСТЯ

ставлені на всесвітніх виставках-ярмарках у Бельгії, Франції, Англії, Тунісі.

Чим же полонили Європу полотняні шедеври з Кролевеця? Звісно ж своєю неповторною красою, довершеністю орнаментів, досконалою майстерністю виконавців (хоча переважна більшість їхніх імен залишилась нам невідомою).

Зазвичай на білому тлі між густо-червоними паралельними смугами ткався

Повітря. Пізніше її замінили «квітучі вазони», «древа життя», які нагадували свічники-трійці.

Такі орнаменти-архетипи були зрозумілими кожному українцеві, вони виступали як своєрідний сімейний оберіг, несли в собі код роду.

Не випадково після буремних років революційного лихоліття кролевчани одразу ж узялися за відновлення традиційного промислу. Вже в грудні 1922 року було організоване кустарно-промислове товариство «Відродження», яке стало основою для майбутньої фабрики художнього ткацтва.

У 1936 році ткані кролевецькі рушники виборили золоту медаль на виставці в Парижі. Відтоді почалася його переможна хода по всесвітніх виставках – Німеччина, Японія, Австралія, США, Канада.

Тепер уже не анонімні, а відомі, заслужені майстри створювали на основі устале-

Виробництво відомих кролевецьких рушників

них традицій свою новітню символіку. Іван Петрович Дудар, заслужений художник України, віддав фабриці сорок років творчої праці, а Валентина Іванівна Валова, заслужений майстер народної творчості, та її колеги-ткалі Меланія Даценко, Люїза Закурська, Наталка Паталах, Надія Прокопенко виткали

стільки орнаментованого полотна, що ним можна було б вистелити дорогу навколо світу.

Але що ж сталося нині? Чому саме існування фабрики ставиться під сумнів? Не вже відмінили весілля? Чи, може, краса почала муляти очі?

Кролевчани не байдужі до своїх традицій. Не випадково вже десять років підряд вони збирають на свій мистецький фестиваль «Кролевецькі рушники» професійних акторів, письменників, поетів, народних майстрів, науковців і, звичайно ж, уславлених та впливових земляків, аби популяризувати самотутнє явище в історії українського народного мистецтва, повернути увагу до сьогоднішніх проблем промислу.

Зовсім недавно вийшов Закон України «Про народні художні промисли», а разом із ним з'явилася надія на підтримку з боку держави уславлених виробництв. Статус заповідної зони міг би створити необхідні засади для розвитку народного ткацтва в складних умовах нинішньої депатріотизації, дозволив би не пасивно підтримувати динаміку розвитку виконавчої майстерності. Впевнена – прийде час переоцінки цінностей, і тоді у свідомості громади заврунтіться сходами

Екскурсія в історико-краєзнавчому музеї міста Кролевець

багатий геометричний орнамент, який умовними знаками передавав уявлення ткача про навколишній світ: прямою горизонталлю позначали землю, хвилястою – воду, хрестом – вогонь. Одні рушники всуціль були заткані візерунками, на інших вони густішали по краях і рідшали до середини. У геометризованому стилі зображали квіти, листя, колоски, зірки, птахів, небо, церкви. Часто зустрічаємо характерний символ – Богиню-Берегиню з піднесеними руками. Вона височить посередині між сонцем і людьми, матір'ю усього живого на землі, захисниця хатнього вогнища, володарка Землі, Води й

бажання самовідновлення. Саме самовідновлення, а не чекання подачок від державодержців. А відтак і по-іншому вирішуватимуться питання збереження традицій та розвитку культури.

Людмила ФЕДЕВИЧ, мистецтвознавець.

«СХОДИНИ»

Вісник громадських організацій Сумської області

Газету набрано та зверстано в СОГО МЦ «Собор» (м.Суми, вул. Соборна, 32).
Віддруковано у ПБКФВ «Мак-Ден» (м.Суми, вул. Тополянська, 16).
Наклад 500 пр. Замовлення №

Адреса редакції:
м.Суми, вул. Соборна, 32.
Телефон: 8-0542-22-17-96
E-mail: sobor_sumy@ukr.net
www.Art-sobor.org.ua

Видається в рамках проекту, який діє за підтримки фонду «Євразія» за рахунок коштів, наданих Агентством Міжнародного Розвитку США (USAID).

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія СМ, № 393

Редактор Василь Чубур